

Zaak C-744/23 [Zlakov]¹

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

1 december 2023

Verwijzende rechter:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

29 november 2023

Verzoekende partij:

T.P.T.

Verwerende partij:

„Financial Bulgaria” EOOD

BESLISSING

nr. 42767

Sofia (Bulgarije), 29 november 2023

**SOFIYSKI RAYONEN SAD (RECHTER IN EERSTE AANLEG SOFIA,
BULGARIJE)**

[OMISSIS] [rechtsprekende formatie van de rechterlijke instantie]

heeft in het kader van de beslissing in [OMISSIS] van de civiele zaak nr. 20221110142769 volgens het register van de rechterlijke instantie voor 2022

[OMISSIS] [herhaling]

het volgende overwogen:

¹ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

- 1 **De procedure is ingesteld krachtens artikel 267, eerste alinea, VWEU en hoofdstuk 55 van de Grazhdanski protsesualen kodeks (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „GPK”) (prejudiciële verwijzing), gelezen in samenhang met artikel 248 GPK (wijziging van het vonnis met betrekking tot de kosten).**
- 2 De procedure is ingeleid op verzoek van het eenmansadvocatenkantoor „Dimitar Milev”, Sofia, Bulgarije [OMISSIS], van 13 oktober 2023, met het ontvangstnummer [OMISSIS], waarbij [de procesgemachtigde van verzoeker] wijziging van het vonnis met betrekking tot de kosten vordert. Hij stelt dat de rechter hem ten onrechte de kosten van het advocatenhonorarium zonder belasting over de toegevoegde waarde (hierna: „btw”) heeft toegekend. Over het advocatenhonorarium is btw verschuldigd. Hij legt bewijsstukken over van zijn btw-registratie.
- 3 Verweerster „Financial Bulgaria” EOOD [OMISSIS] verzet zich tegen het verzoek en voert aan dat het niet gegrond is. Zij beroept zich op de rechtspraak [beslissing 917/2 mei 2023 van de Varhoven kasatsionen sad (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Bulgarije; hierna: „VKS”) in de civiele zaak nr. 1323/2023] volgens welke [OMISSIS] voor om niet verrichte juridische diensten op grond van artikel 38 van de Zakon za advokaturata (wet op de advocatuur; hierna: „wet op de advocatuur”) geen btw over het honorarium verschuldigd is.
- 4 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de vraag of btw verschuldigd is over het honorarium van een advocaat voor werkzaamheden die onder de voorwaarden van kosteloze juridische diensten zijn verricht, wie belastingplichtig is en wie de belasting dient te betalen. De rechter vraagt zich af of het om niet verrichten van juridische diensten aan de btw is onderworpen.

PARTIJEN IN HET HOOFDGEDING

- 5 Verzoekende partij: T.P.T., uniforme persoonlijke identificatiecode [OMISSIS], Sofia, Bulgarije, [OMISSIS] vertegenwoordigd door de gemachtigde, het eenmansadvocatenkantoor „Dimitar Milev” [OMISSIS] [adres van de procesgemachtigde].
- 6 **Verwerende partij:** „Financial Bulgaria” EOOD, uniforme persoonlijke identificatiecode [OMISSIS], Sofia, Bulgarije, [OMISSIS] [gegevens van verweerster en haar procesgemachtigde].

FEITEN

- 7 De procedure is ingeleid naar aanleiding van een vordering van verzoeker tegen verweerster tot nietigverklaring van de tussen partijen gesloten overeenkomst voor de borgstelling voor een consumentenkredietovereenkomst.

- 8 Verzoeker wordt vertegenwoordigd door het eenmansadvocatenkantoor „Dimitar Milev” – advocaat Dimitar Milev („Dimitar Milev” – advocaat Dimitar Milev). Volgens de overgelegde volmacht en de overeenkomst voor juridische bescherming en bijstand in rechte worden de juridische diensten om niet aan de cliënt verleend, op grond van artikel 38, lid 1, punt 2, van de wet op de advocatuur volgens welke de advocaat om niet juridische diensten mag verlenen aan personen in economische moeilijkheden.
- 9 Verweerster wordt vertegenwoordigd door een juridisch adviseur.
- 10 Verzoeker heeft de rechter via zijn procesgemachtigde, het eenmansadvocatenkantoor „Dimitar Milev” – advocaat Dimitar Milev, verzocht om hem een advocatenhonorarium inclusief btw toe te kennen. De advocaat heeft bewijs overgelegd van zijn registratie volgens de Bulgaarse btw-wet (ZDDS).
- 11 Bij beslissing nr. 13461/3 augustus 2023 in de civiele zaak nr. 20221110142769 van het register voor 2022 heeft de Sofiyski rayonen sad (rechter in eerste aanleg, Sofia, Bulgarije) de vordering toegewezen. Onder verwijzing naar de Naredba nr. 1 ot 9 juli 2004 g. za minimalnite razmeri na advokatskite vaznagrazhdenia (besluit nr. 1 van 9 juli 2004 inzake minimumtarieven voor de advocatuur; hierna: „besluit minimumtarieven advocatuur”) heeft de rechter geoordeeld dat het minimumhonorarium van de advocaat voor een economisch belang van 185,52 Bulgarse lev (BGN) (waarde van de overeenkomst) 400,00 BGN bedraagt. Aangezien verzoeker onder de voorwaarden van kosteloze juridische diensten door een advocaat is vertegenwoordigd, heeft de rechter verweerster veroordeeld om het bedrag van 400,00 BGN exclusief btw niet aan de partij te betalen, maar rechtstreeks aan het eenmansadvocatenkantoor „Dimitar Milev” – advocaat Dimitar Milev.
- 12 Het vonnis is niet betwist en is op 25 september 2023 onherroepelijk geworden.
- 13 Het verzoek [in casu met ontvangstnummer (OMISSIS)/13 oktober 2023] van de procesgemachtigde van verzoeker, het eenpersoonsadvocatenkantoor „Dimitar Milev” – advocaat Dimitar Milev, om wijziging van het vonnis met betrekking tot de kosten, is binnen de termijn voor het instellen van een rechtsmiddel ontvangen. De rechter wordt verzocht om de btw over het bedrag van 400,00 [BGN] ter hoogte van 80 BGN (tegen een belastingtarief van 20 % over de maatstaf van heffing van 400,00 BGN) toe te wijzen.
- 14 Verweerster verzet zich hiertegen en voert aan dat de rechter geen btw over het honorarium kan toekennen omdat de juridische diensten om niet zijn verricht. Zij verwijst naar de rechtspraak.

AANGEVOERDE BEPALINGEN VAN NATIONAAL RECHT

1. GRAZHDANSKI PROTSESUALEN KODEKS (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „GPK”)

15 Beslissing inzake de kosten

Artikel 78. (1) De verweerder dient naar evenredigheid van de mate waarin de vordering is toegewezen de door de eisende partij betaalde rechten, proceskosten en honoraria van een advocaat, ingeval de eisende partij die had, te dragen.

16 Wijziging van het vonnis met betrekking tot de kosten

Artikel 248. (1) Binnen de termijn voor het instellen van een rechtsmiddel of binnen een maand na de uitspraak indien de vonnissen niet vatbaar zijn voor hoger beroep, kan de rechter op verzoek van een van de partijen het vonnis met betrekking tot de kosten aanvullen of wijzigen.

(2) De rechter stelt de wederpartij in kennis van de gevraagde aanvulling of wijziging en stelt haar in de gelegenheid om binnen één week opmerkingen te maken.

(3) De beslissing over de kosten wordt in de raadkamer gegeven en aan de partijen betekend. Voor het aanvechten van deze laatste gelden de regels die van toepassing zijn op het aanvechten van het vonnis.

2. ZAKON ZA ADVOKATURATA (wet op de advocatuur; hierna: „wet op de advocatuur”)

17 Artikel 36. (1) (aangevuld – DV, nr. 97 van 2012) De advocaat of de advocaat uit de Europese Unie heeft recht op een vergoeding voor zijn werk.

(3) (aangevuld – DV, nr. 97 van 2012) Bij gebreke van een overeenkomst stelt de raad voor de advocatuur op verzoek van de advocaat, de advocaat uit de Europese Unie of de cliënt een honorarium overeenkomstig het besluit van de hoge raad voor de advocatuur vast.

18 Artikel 38. (1) (aangevuld – DV, nr. 97 van 2012) De advocaat of de advocaat uit de Europese Unie mag [aan de volgende personen] om niet juridische diensten verlenen:

1. aan personen die onderhoudsgerechtigd zijn;
2. aan personen die in economische moeilijkheden verkeren;
3. aan familieleden, naaste verwanten of andere juristen.

(2) (aangevuld – DV, nr. 97 van 2012) Indien de wederpartij in de in lid 1 bedoelde gevallen in de kosten is verwezen, heeft de advocaat of de advocaat uit de Europese Unie recht op een advocatenhonorarium. De rechter stelt het honorarium ten minste vast op het door het besluit in artikel 36, lid 2, [van de wet op de advocatuur] bedoelde bedrag en veroordeelt de wederpartij tot betaling ervan.

19 Artikel 71. (1) (aangevuld – DV, nr. 17 van 2021) De cliënt machtigt het kantoor met het oog op zijn verdediging en vertegenwoordiging in de rechtbank, voor de autoriteiten tijdens de onderzoeksprocedure, voor administratieve autoriteiten en instellingen en ten opzichte van natuurlijke personen en rechtspersonen. De bedrijfsleider van het kantoor verleent subdelegatie aan een of meer associés. Indien het advocatenkantoor een eenmanskantoor is, wordt ook de advocaat die het kantoor heeft opgericht, geacht gemachtigd te zijn.

3. NAREDBA NR. 1 OT 9 YULI 2004 G. ZA MINIMALNITE RAZMERI NA ADVOKATSKITE VAZNAGRAZH DENIA (besluit nr. 1 van 9 juli 2004 inzake minimumtarieven voor de advocatuur; hierna: „besluit minimumtarieven advocatuur”)

20 Honorarium in civiele en administratieve procedures voor één aanleg

Artikel 7. (2) [(OMISSIS) (laatstelijk) gewijzigd – DV, nr. 88 van 2022] Voor de vertegenwoordiging in rechte, de verdediging en de deelname aan procedures met een specifiek belang bedraagt het honorarium:

1. bij een belang van maximaal 1 000 BGN: 400 BGN;

21 Aanvullende bepalingen (DR)

§ 2a. (nieuw – DV, nr. 43 van 2010, gewijzigd – DV, nr. 28 van 2014, aangevuld – DV, nr. 84 van 2016) Voor de niet volgens de Zakon za danak varhu do bavenata stoynost (wet op de belasting over de toegevoegde waarde; hierna: „ZDDS”) geregistreerde advocaten omvat het bedrag van het honorarium geen belasting over de toegevoegde waarde, terwijl bij geregistreerde advocaten de verschuldigde belasting over de toegevoegde waarde op het honorarium ingevolge dit besluit wordt berekend en als onlosmakelijk bestanddeel van het door de cliënt verschuldigde advocatenhonorarium geldt, waarbij deze volgens de bepalingen van de ZDDS verschuldigd is.

4. ZAKON ZA DANAK [VARHU] DOBAVENA[TA] STOYNOST (wet op de belasting over de toegevoegde waarde; hierna: „ZDDS”)

22 Levering van een dienst

Artikel 9. (1) Iedere levering van een dienst is een ‚dienst’.

(2) Als dienst dient eveneens te worden aangemerkt:

2. de nakoming van een verbintenis om iets na te laten, of om bepaalde rechten niet uit te oefenen;

(3) Met een dienst verricht onder bezwarende titel worden gelijkgesteld:

1. (gewijzigd – DV, nr. 101 van 2013, van kracht sinds 1 januari 2014, aangevuld – DV, nr. 96 van 2019, van kracht sinds 1 januari 2020) het verrichten

van diensten voor privédoeleinden van de belastingplichtige, de eigenaar, de werknemers of in het algemeen voor andere doeleinden dan voor de zelfstandige economische activiteit van de belastingplichtige, indien voor de levering gebruik wordt gemaakt van een goed voor de productie, de invoer of de verkrijging waarvan de voorbelasting geheel of gedeeltelijk in mindering is gebracht;

2. (gewijzigd – DV, nr. 101 van 2013, van kracht sinds 1 januari 2014, aangevuld – DV, nr. 96 van 2019, van kracht sinds 1 januari 2020) het om niet verrichten van diensten voor privédoeleinden van de belastingplichtige, de eigenaar, de werknemers of in het algemeen voor andere doeleinden dan voor de zelfstandige economische activiteit van de belastingplichtige;

3. (nieuw – DV, nr. 94 van 2012, van kracht sinds 1 januari 2013) door een bezitter/gebruiker om niet verrichte diensten voor de verbetering van een gehuurd of voor gebruik ter beschikking gesteld vermogensbestanddeel.

(4) Lid 3 is niet van toepassing op:

1. door de werkgever, ten behoeve van zijn economische activiteit, aan werknemers, met inbegrip van werknemers die op basis van een overeenkomst werkzaam zijn als bedrijfsleider, om niet geleverde vervoersdiensten van hun woning naar hun plaats van tewerkstelling;

2. (gewijzigd – DV, nr. 94 van 2012, van kracht sinds 1 januari 2013) door een bezitter/gebruiker om niet verrichte diensten voor de reparatie van een gehuurd of voor gebruik ter beschikking gesteld vermogensbestanddeel;

3. (opgeheven – DV, nr. 94 van 2012, van kracht sinds 1 januari 2013)

4. om niet verrichte diensten van zeer geringe waarde voor reclaimedoeleinden;

5. (nieuw – DV, nr. 95 van 2015, van kracht sinds 1 januari 2016) het verrichten van diensten voor privédoeleinden van de belastingplichtige, de eigenaar, zijn werknemers of in het algemeen voor andere doeleinden dan voor de zelfstandige economische activiteit van de belastingplichtige op grond van een dringende noodsituatie of overmacht.

(5) (nieuw – DV nr. 97 van 2016, van kracht sinds 1 januari 2017) Lid 3, punt 1, is niet van toepassing op gebruikte goederen waarvoor het recht op aftrek van voorbelasting overeenkomstig de artikelen 71a, 71b en 73b is uitgeoefend.

UNIERECHT

1. Richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde (hierna: „btw-richtlijn”)

23 TITEL I – VOORWERP EN TOEPASSINGSGBIED

Artikel 2

(1) De volgende handelingen zijn aan de btw onderworpen:

c) de diensten die binnen het grondgebied van een lidstaat door een als zodanig handelende belastingplichtige onder bezwarende titel worden verricht;

24 [TITEL IV] HOOFDSTUK 3 – Diensten

Artikel 24

(1) Als ‚dienst’ wordt beschouwd elke handeling die geen levering van goederen is.

25 Artikel 26

(1) Met diensten verricht onder bezwarende titel worden de volgende handelingen gelijkgesteld:

b) het om niet verrichten van diensten door de belastingplichtige voor eigen privédoeleinden of voor privédoeleinden van zijn personeel, of, meer in het algemeen, voor andere dan bedrijfsdoeleinden.

26 Artikel 28

Wanneer door tussenkomst van een belastingplichtige, handelend op eigen naam maar voor rekening van een ander, een dienst wordt verricht, wordt de betrokken belastingplichtige geacht deze dienst zelf te hebben afgenomen en te hebben verricht.

27 [TITEL VII] HOOFDSTUK 2 – Goederenleveringen en diensten

Artikel 75

Voor de in artikel 26 bedoelde diensten, waarbij een tot het bedrijf behorend goed voor privédoeleinden wordt gebruikt of diensten om niet worden verricht, is de maatstaf van heffing het bedrag van de door de belastingplichtige voor het verrichten van de diensten gemaakte kosten.

RECHTSPRAAK VAN DE VARHOVEN KASATSIONEN SAD (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken) VAN DE REPUBLIEK BULGARIJE
(hierna: „VKS”)

28 **Sommige** rechters van de VKS zijn van oordeel dat het overeenkomstig artikel 38 van de wet op de advocatuur vastgestelde honorarium de btw moet omvatten. Het door de rechter voor de om niet verrichte juridische dienst vastgestelde honorarium is geen om niet verrichte dienst, zodat btw verschuldigd is. In die zin zijn er nog meer beslissingen van de VKS: beslissing nr. 50207 van de VKS van

11 oktober 2023 in de handelsrechtelijke zaak nr. 1940/2022 en beslissing nr. 50139 van de VKS van 10 mei 2023 in de civiele zaak nr. 5156/2021.

- 29 **Andere** rechters van de VKS zijn van oordeel dat voor het honorarium op grond van artikel 38 van de wet op de advocatuur geen btw door de rechter dient te worden toegekend. Diensten die om niet worden verricht, zijn niet onderworpen aan de btw; dit volgt uit artikel 2, lid 1, onder c), van de btw-richtlijn. Deze activiteit vormt geen belastbare levering van goederen of diensten in de zin van de ZDDS of de btw-richtlijn. De beslissing nr. 917 van de VKS van 10 mei 2023 in de civiele cassatiezaak nr. 1323/2023 gaat in die richting.

**REDENEN WAAROM DE RECHTER VAN OORDEEL IS DAT HET
VERZOEK OM EEN PREJUDICIËLE BESLISSING RELEVANT IS VOOR DE
JUISTE BESLECHTING VAN HET HOOFDGEDING**

- 30 Het verzoek tot wijziging van het vonnis met betrekking tot de kosten is binnen de termijn ontvangen en door een gelegitimeerde persoon ingediend. De wederpartij heeft opmerkingen gemaakt. Het verzoek is ontvankelijk en moet ten gronde worden beslecht.
- 31 Voor de beslissing moet de rechter de volgende materiële vraag beantwoorden: Is de om niet verrichte juridische dienst een belastbare dienst in de zin van de btw-richtlijn, indien de rechter de in het ongelijk gestelde partij veroordeelt om de waarde van de dienst die de advocaat zou hebben ontvangen indien hij de dienst niet om niet had verricht, rechtstreeks aan hem te betalen[?]
- 32 In het Bulgaarse recht is het beginsel van ongerechtvaardigde verrijking verankerd. Indien de partij om niet verrichte juridische diensten heeft ontvangen en in het geding in het gelijk is gesteld, wordt het door de verliezende partij te betalen honorarium van de advocaat door de rechter rechtstreeks aan de advocaat toegekend. De partij heeft namelijk geen kosten gemaakt voor een advocatenhonorarium. De advocaat moet echter niet pro bono werken en daarom dient zijn honorarium te worden betaald door de in het ongelijk gestelde partij, die wordt veroordeeld om het honorarium voor de desbetreffende zaak rechtstreeks aan hem te betalen. In het hoofdgeding rijst de vraag of btw verschuldigd is over het honorarium voor juridische diensten die de advocaat pro bono heeft verricht, indien het honorarium door de rechter ten laste van de in het ongelijk gestelde partij wordt vastgesteld.
- 33 De vereisten van de btw-richtlijn zijn omgezet in Bulgaars recht. Volgens de Bulgaarse btw-wet is het verrichten van diensten een voor de btw belastbare dienst. In artikel 9 van de ZDDS zijn artikel 26, lid 1, onder b), en artikel 28 van de btw-richtlijn deels letterlijk overgenomen. Tevens heeft Bulgarije gebruik gemaakt van de btw-vrijstelling voor diensten van advocaten krachtens [bijlage X], deel B, van de btw-richtlijn. Deze regeling is echter niet van toepassing, indien de advocaat die de dienst verleent voor btw-doeleinden is geregistreerd, zoals in casu het geval is. Indien de advocaat een overeenkomst

onder bezwarende titel voor rechtsbescherming en bijstand in rechte sluit, zou er btw over zijn honorarium verschuldigd zijn. Dit ligt anders wanneer de advocaat pro bono heeft gewerkt. Juist daarom wil de rechter weten of deze diensten binnen de werkingssfeer van de btw-richtlijn vallen en wie de belastingplichtige is.

- 34 De rechter heeft moeite om vast te stellen of de aangevoerde bepalingen van de btw-richtlijn van toepassing zijn op door advocaten om niet verrichte juridische diensten.
- 35 De btw is een indirecte belasting. De belastingplichtige (fiscale entiteit) is de eindverbruiker, de afnemer van de levering of de dienst. De belastingdrager (betaler van de belasting) is de persoon die de dienst verleent en het belastbare feit is de verrichte dienst zelf. De maatstaf van heffing is de vergoeding voor de verrichte dienst.
- 36 In het geval van een overeenkomst onder bezwarende titel voor rechtsbescherming en bijstand in rechte is de dienst zelf het belastbare feit. De klant van de overeenkomst is de fiscale entiteit (belastingplichtige) die voor de betaling van de btw aansprakelijk is. De betaler van de belasting is de advocaat die de dienst onder bezwarende titel verricht en de btw in naam van de klant afdraagt. De maatstaf van heffing is het honorarium van de advocaat dat in de overeenkomst voor rechtsbescherming en bijstand in rechte is overeengekomen (advocatenkantoor). De situatie is ingewikkelder wanneer juridische diensten om niet worden verleend (pro bono).
- 37 Ten eerste is het onduidelijk of het verrichten van juridische diensten om niet een handeling is die aan de btw onderworpen is. De rechter vraagt zich daarom af of om niet verrichte juridische diensten zijn waarover btw is verschuldigd. Is het om niet verrichten van juridische diensten door een advocaat (eenmansadvocatenkantoor), waarvoor aan de advocaat (eenmansadvocatenkantoor) door de rechter een honorarium wordt toegekend, een belastbaar feit voor de btw[?] Deze vraag is van essentieel belang omdat deze voor het bedrag bepalend is dat de in het ongelijk gestelde partij aan de advocaat moet betalen die de juridische diensten om niet heeft verricht. Dit heeft gevolgen voor de geldstroom naar de staatskas en de aftrek van voorbelasting.
- 38 Ten tweede is het moeilijk om vast te stellen wie de fiscale entiteit (belastingplichtige) is. De afnemer van de dienst is verzoeker. Hij is de klant volgens de overeenkomst voor rechtsbescherming en bijstand in rechte en is in het geding in het gelijk gesteld. Hij is echter niet de belastingplichtige (fiscale entiteit), aangezien de dienst bestaat in het om niet verrichten van juridische diensten aan iemand die in economische moeilijkheden verkeert. In deze omstandigheden worden de kosten van het honorarium van de advocaat, indien het beroep wordt toegewezen, door de rechter niet aan de afnemer van de dienst (klant van de overeenkomst) opgelegd, maar rechtstreeks aan de belastingdrager (betaler van de belasting), dat wil zeggen de advocaat of het eenmansadvocatenkantoor. In dat geval ontvangt de advocaat (eenmanskantoor) het honorarium waarop hij recht

zou hebben indien een vergoeding (maatstaf van heffing) was overeengekomen. Het blijft voor de rechter onduidelijk of de advocaat (eenmanskantoor) de belastingplichtige (fiscale entiteit) voor btw-doeleinden is indien hem door een rechter een advocatenhonorarium wordt toegekend voor een persoon aan wie hij om niet juridische diensten heeft verleend en die in het geding in het gelijk is gesteld. Deze vraag is van wezenlijk belang voor het hoofdgeding omdat daarvan afhankelijk is aan wie de btw over de proceskosten door de rechter moet worden toegekend.

- 39 Derhalve moet de rechter nagaan of elke individuele bepaling van artikel 2, lid 1, onder [c], artikel 24, lid 1, artikel 26, lid 1, onder b), en artikel 28 van de btw-richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat het om niet verrichten van een juridische dienst een dienst vormt die aan de btw onderworpen is en of de btw pas verschuldigd is wanneer het honorarium door een rechter aan de advocaat wordt toegekend.
- 40 Het is de rechter niet duidelijk of de litigieuze dienst – het om niet verrichten van een juridische dienst aan een partij die in het geding in het gelijk is gesteld en het honorarium dat door de rechter rechtstreeks aan de advocaat wordt toegekend – een om niet verrichte dienst in de zin van artikel 24, lid 1, van de btw-richtlijn is.
- 41 Om de zaak in overeenstemming met het Unierecht te kunnen beslechten, moet de vraag worden beantwoord of de litigieuze dienst een dienst onder bezwarende titel in de zin van de btw-richtlijn is. Er dient rekening mee te worden gehouden dat in dat geval het honorarium door de rechter wordt toegekend dat de advocaat zou hebben ontvangen indien er in een overeenkomst voor rechtsbescherming en bijstand in rechte een honorarium was overeengekomen.
- 42 De vraag wie de belastingplichtige is, moet worden verduidelijkt om te kunnen beslissen van wie de btw moet worden geheven, wanneer er sprake is van een om niet verrichte juridische dienst en het honorarium is vastgesteld. Voor de rechter is niet duidelijk wie in het hoofdgeding belastingplichtig in de zin van de aangevoerde richtlijn is.
- 43 Er moet worden verduidelijkt of een dienst als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, een om niet verrichte dienst en [tegelijkertijd] een onder bezwarende titel verrichte dienst in de zin van de btw-richtlijn vormt. De reden daarvoor is dat sommige om niet verrichte diensten worden gelijkgesteld met onder bezwarende titel verrichte diensten die wederom aan de btw zijn onderworpen.
- 44 Gelet [op] bovenstaande overwegingen moet de behandeling van de zaak worden geschorst op grond van artikel 631, lid 1, GPK, gelezen in samenhang met artikel 267, eerste alinea, VWEU, totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak heeft gedaan over de in het dictum van de beslissing gestelde vragen betreffende de uitlegging van het Unierecht.

Gelet op het bovenstaande heeft de RECHTER

BESLOTEN:

1 Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt **krachtens artikel 267 VWEU en artikel 629 GPK** verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Moeten „**diensten**” in de zin van artikel 2, lid 1, onder [c], artikel 24, lid 1, artikel 26, lid 1, onder b), en artikel 28 van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde aldus worden uitgelegd dat zij de volgende **handelingen** omvatten:

1. het om niet verrichten van juridische diensten (pro bono) door een advocaat van een partij in een gerechtelijke procedure[?]
2. het om niet verrichten van juridische diensten (pro bono) door een advocaat van een partij die in het geding in het gelijk is gesteld, **waarbij de rechter aan de advocaat** het honorarium toekent dat hij zou hebben ontvangen indien het in het kader van een overeenkomst voor rechtsbescherming en bijstand in rechte was overeengekomen[?]

2. Moet „**het om niet verrichten van diensten**” in de zin van artikel 26, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde aldus worden uitgelegd dat het de volgende handelingen omvat:

1. het om niet verrichten van juridische diensten (pro bono) door een advocaat van een partij in een gerechtelijke procedure[?]
2. het om niet verrichten van juridische diensten (pro bono) door een advocaat van een partij die in het geding in het gelijk is gesteld, **waarbij de rechter aan de advocaat** het honorarium toekent dat hij zou hebben ontvangen indien het in het kader van een overeenkomst voor rechtsbescherming en bijstand in rechte was overeengekomen[?]

3. Moet „**een dienst onder bezwarende titel**” in de zin van artikel 2, lid 1, onder [c], artikel 24, lid 1, en artikel 26, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde aldus worden uitgelegd dat hieronder wordt begrepen het om niet verrichten van een juridische dienst (pro bono) door een advocaat voor een partij die in het geding in het gelijk is gesteld, waarbij de rechter aan de advocaat het honorarium toekent dat hij zou hebben ontvangen indien het in het kader van een overeenkomst voor rechtsbescherming en bijstand in rechte was overeengekomen[?]

4. Moet „**belastingplichtige**” in de zin van de artikelen 28 en 75 van richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het

gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde aldus worden uitgelegd dat hieronder moet worden verstaan:

1. een advocaat (eenmansadvocatenkantoor) die in een gerechtelijke procedure om niet (pro bono) juridische diensten heeft verleend aan een partij [?]
 2. een advocaat (eenmansadvocatenkantoor) die om niet juridische diensten (pro bono) heeft verleend aan een partij die in het geding in het gelijk is gesteld, waarbij de rechter aan de advocaat (eenmansadvocatenkantoor) het honorarium toekent dat hij zou hebben ontvangen indien het in het kader van een overeenkomst voor rechtsbescherming en bijstand in rechte was overeengekomen[?]
36. [OMISSIS] [schorsing van de behandeling]
37. [OMISSIS]
- [OMISSIS] [procedurekwesties]
40. **DE BESLISSING** is krachtens artikel 631 GPK definitief en niet vatbaar voor hoger beroep.